

Добрица Камџерелић

СИГНАЛИ ИЗ БАЛКАНСКОГ ГЕТА (Пречицом мисли /дијагоналом предосећања)

*У цунџи њас брзо увиди да има
већих ауџоритетџа од џазде.*

Доб Кампер

Избегавши пад у буџицу пролазности, у актуелну депонију баналности, у те добро знане сплачине; умивене, ушминкане и угланчане а, потом, и “добро упаковане“ деривате тзв. алтернативне уметности, мултимедијална уметничка група **квАРТ** од самог оснивања настојала је да избегне иритацију Наметнутих Образаца Уметности. Не тражећи уток/уточишта у опробаним/провереним моделима узнесења (хипотетичне) више сфере алтернативног уметничког делања, не пишући манифесте и прокламације попут оних, тобож маштовитих крџалија/болида, огрезлих у поштење, не тежећи страсно за вертикалом узлета и масмедијске промоције, **квАРТ** је од почетка неговао алтернативу (лажне) алтернативе. Не представљајући се лажно као неко ко је на последњој барикади неоавангарде и контракултуре, **квАРТ** - ако corpus mysticum малих стилских вежби за љубитеље непатворене неоавангардне уметности - нуди ангажовану уметност, ону која није имуна на време, простор и актуелна збивања, понајпре кроз уметност акције, кроз невербалну креативну комуникацију. КВАРТ није хтео форсирано и исхитрено да бане непозван у тотално пространство духа и духовне културе, тако што би баш бануо, грокнуо, грунуо, задахнуо, искихнуо, прхнуо, надахнуо “свежим“ идејама на начин врашки, лупешки, обесни, власни, чазбински... него

постепено, али истрајно рушећи бедеме заблуда савремене уметности. Страсно, систематски, с погледом напред...

Али, како је све почело?! ... *Мирољуб Филиповић - Филимир*, као идејни творац и оснивач, и *Добрица Камперелић*, као саборац / сарадник из минулих времена и суоснивач групе *квАРТ*, били су сарадници међународне асоцијације за конкретну и визуелну поезију WestEast од самог краја седамдесетих и почетка осамдесетих, касније и судионици Сигнализма, што су и данас. Истовремено, били су оснивачи и/или чланови уметничких група и неких асоцијација с ових простора и у иностранству. Филимир је, као неко ко тежи колективном раду, основао уз помоћ *Драгана Пешића* још 1973. године групу "Падобран" у родном Трстенику, а, потом, почетком деведесетих и групу 3+3 (Богосављевић, Паспаљ, Поповић, Здравковић, Биорац, Филиповић). Камперелић је задојен рокенролом 1965. основао групу "Немогућих пет", потом крајем осамдесетих групу "Отворени свет" (Какав је и назив фанзина, који издаје од 1985.), а средином деведесетих и групу "Артефакт" (Павлов, Вуковић, Камперелић), какав је био и назив часописа који је покренуо Драган Павлов, основавши и издавачку кућу "Дедалус", а у којем је Камперелић уређивао проширене уметничке медије. Искуства из рада с овим групама свакако су била од користи за рад групе *квАРТ*, но битно је што се кроз дугогодишњу непосредну сарадњу Филимира и Камперелића, неколико кооперативних пројеката и перформанса и једну заједничку изложбу ("АРТије од вредности", галер. НУБС, Београд, 1997.) изнедрила и потреба за блискијом сарадњом и оснивањем групе.

Назив КВАРТ треба да буде синоним за урбану оријентацију групе, и то више на начин урбане гериле него грађанског комодитета надарених и напаљених алтернативаца - што су праве одреднице за већину уметничких група у Београду - али квАРТ се може схватити и као "квалификована уметност". Изузмемо ли неке прелиминарне договоре, оснивачки састанак групе збио се 2001. у ресторану "Опатија" (касније преименован у "Златна јесен"), који смо називали "Академија" (у Нушићевој улици, у средишту Београда), а оне који су тамо редовно навраћали, који су били део "кафанског инвентара - академицима". У почетку групу су сачињавали *Ружица Мићковић, Јелица Обођан, Милован Даговић-Даго, М. Филиповић-Филимир* и *Д. Камперелић*... Али, већ је тада договорено да група буде "отвореног типа", спремна за сарадњу и с другим уметницима, тако да су у неким перформансима са/учествовали они који су били упућени на групу *квАРТ* (Верица Мирковић, Марина Милетић, Тања Олујић, Славиша Чековић), као и у изложбама и другим пројектима (Горан Десанчић, на пример). Групи се последња прикључила Весна Ђуричић, а М. Даговић - Даго је напустио групу након двогодишње сарадње.

Важно је напоменути да су сви чланови групе у истој УЛУС-овој Секцији проширених медија и да сви имају исте или сличне уметничке афинитете и да делају поливалентно: сликарство, графика, инсталације, објекти, акционо сликарство, колажи, сигналистичка визуелно-поетска и поетска остварења, перформанс, видео-арт, боду-арт, маил-арт... Но, група ће, у ствари, највећи део своје активности усредсредити на перформансе и акције, и по њима ће и остати упамћена.

Већ у првом перформансу “Пут у нигдину“ до изражаја је дошла способност актера перформанса да заједнички дух транспонују и трансцендирају у провокативно остварење као творевину истог субјективитета.... Двојац без кормилара (Филимир/Камперелић) “пловећи“ имагинарном нигдином, разгртавши свакојако цивилизацијско ђубре метлама, уместо веслима, разорио је смисао потрошачке цивилизације/друштва изобиља док је женски део екипе КВАРТА истовремено приносио публици велика огледала у којима су и себе могли да препознају као део потрошачког менталитета. У перформансу “Излаз/ак из зачараног круга“ перфо-пАРТнер им је била Белка, љупко прасе с мобилним телефоном на узици око врата, као персонификација невиног политичког глумишта наспрам дугогодишње исцрпљујуће политике безизлаза. У перформансу “Само спаљивање“ - реализованом на платоу испред Савезне скупштине, потом и у Венецији у оквиру 50. Венецијанског бијенала 2003. - уметност је спаљена (осликано платно дужине 12 метара), а уметник мумифициран. Опет, перформансом "Circulus vitiosus" - посвећеном Јозефу Бојсу, као “шаману времена“ - реализованом у Народном музеју Србије, с многим реминисценцијама на живот и дело овог бескомпромисног заговорника уметности акције, између осталог, “искрварила“ је једна Филимирова слика (уље на платну) из циклуса “Бојилишта“, па је тај чин - уз телесне акције учесника у перформансу и знаке и знамења карактеристична за Бојсову естетику - био чин оживљавања његових идеја, његовог кредо о “директној демократији“. Руже подељене публици на крају перформанса такође су биле Бојсове руже као оличење револуције, која ни за **квАРТ** није ствар прошлости.

У сваком је перформансу важна компонента био и звук, подстицајни електронски звук, каткад и звучно-поетска остварења, али и сви артефакти, знаци и знамења духа времена... Избегавајући миметички приступ у уметности акције и зло/употребу архетипских ликова и историјску аксиологију, група **квАРТ** се заложила за реафирмацију тоталног уметничког доживљаја не прихватајући синтагму да “стварност што је нестварнија више вреди“ нити да је спољни утисак важнији од (унутрашњег) смисла.

Није без значаја напоменути и ангажовање чланова групе *квАРТ* у уметничким протестним акцијама, па и штрајковима и демонстрацијама, али и у хуманитарним акцијама, каква је, рецимо, била акција солидарности с нашим народом на Косову 30. марта 2004. (улична акција испред УЛУСове галерије у Кнез Михаиловој улици).

Оно што прати већину уметничких група, па и групу квАРТ од самог почетка, уз неразумевање институција културе, али и историчара уметности и критичара, јесте тешко подношљива умноженост улога и поступака - од осмишљавања пројекта до његове реализације, што подразумева издатке за набавку материјала, обезбеђивање излагачког простора, пропагандне и промотивне активности, покриће путних и иних трошкова...

Сваки простор је потенцијално простор уметничке акције, па група квАРТ није у избору простора избирљива нити придаје особит значај елитним просторијама и масмедиској пропаганди, поготову не због неоавангардног усмерења групе. Перформанс, као форма вива, као уметнички изазов и искушење, као пут укидања дихотомије живот-уметност, понајвише пружа могућност да уметник тренутно реагује на актуелне догађаје у друштву, да се адекватно ангажује и определи... А сва њуларења препотентних заговорника оживљавања поетике Хегелијане и лапздања о крају уметности, уз затирање трагова "преживеле" уметничке неоавангардне праксе-кунстисторијски су ћорак. Ти морони не куже да смо још у кенозоику, само ово раздобље баш дуго траје...

У Београду,

1. марта 2005. *Лейла Господњећ*

ПЕРФОРМАНСИ, АКЦИЈЕ, ИЗЛОЖБЕ И ДРУГИ ПРОЈЕКТИ, ГРУПЕ КВАРТ

Перформанси и акције:

1. *Пућ у нијдину* (УЛУС-ов јесењи салон, Павиљон "Цвијета Зузорић", Београд, 8.XI 2001.)
2. *Бојилишије* (Студентски култ. центар, Београд, 24.I 2002.)
3. *Искорак из нујрине* (Кућа Буре Јакшића, Београд, 31.I 2002.)
4. *Надреалистичка ЕХОлалија* (Гал. "Стара Капетанија", Земун, 14.V 2002.)
5. *Само сјаљивање* (улична акција/перформанс на платоу испред Скупштине СЦГ, Београд, мај 2002.)

6. *Само сјаљивање* (улична акција/перформанс у оквиру II Новембарског ликовног салона у Краљеву, Централни трг у Краљеву, новембар 2002.)

7. *Незаштита сведок* (Павиљон “Цвијета Зузорић“, Београд, 11. II 2003.)

8. *Незаштита сведоци* (Галерија 73, Београд, 29. IV 2003.)

9. *Само сјаљивање* (50. Венецијански бијенале, Венеција, 12. VI 2003.)

10. *Destructio unius-generatio alterius* (50. Венецијански бијенале, 13. VI 2003.)

11. *Издазак из зачараној крући* (С К Ц, Београд, 16. IX 2003.)

12. *Circulus Vitiosus* (Завичајни музеј Руме, 4. VII 2003.)

13. *Circulus Vitiosus* (омаж Јозефу Бојсу, Народни музеј Србије, Београд, 19. IX 2003.)

14. *Рађање* (Галер. СУЛУЈ, Београд, 15. X 2003.)

15. *Рађање* (хол Скупштине општине Краљево, 25. XI 2003.)

16. *Сабирање* (Галер. УЛУВ, Нови Сад, 9. II 2004.)

17. *Сабирање* (Галер. Б У З Ђ, Минден/Немачка, 24. IV 2004.) - ДНЦ конгрес

18. *Порука за Србију* (акција, Галер. БУЗ, Минден/Немачка, 25. IV 2004.)

19. *Абреакција и рајитус* (фестивал аутоперформанса СПОТ (С К Ц, Београд, 5. V 2004.)

20. *Networker sinergija* (пројект “Метаморфозе“ - ДНЦ конгрес, галер. ИДЕЈЕ/ NEW MOMENT, Београд, 9. VI 2004.)

21. *Сабирање* (Сајам уметности, Хала 3 Београдског сајма, мај 2004.)

22. *Србија* (хол Скупштине општине Краљево, 27. XI 2004.)

Изложба колажа у галерији Дома ваздухопловства (Земун, 20. II - 4. III 2003.) и у Завичајном музеју Руме (Рума, 4. VII - 10. VIII 2003.)

Светски распрострањен децентрализовани networker конгрес - пројект “МетаМорФозе“ (галер. ИДЕЈЕ/NEW MOMENT и Театар клуб СКЦ-а, Београд, 9-12. јуни 2004.)